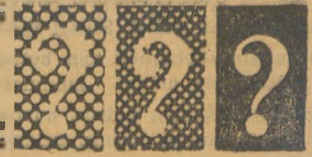

Sahi, şimdi neredeler

Tevfik Rüştü Aras

İstanbulda son günlerde karakışın iyice bastırılmış olmasından dolayı en çok üzüntü duyan adam, herhalde Tevfik Rüştü Aras olmalı. Bebekteki evinde, büyük maun masasının başında hâtıralarını yazmakla meşgul bulunan Aras, ikide bir pencereden külrengi gökyüzüne bakarak içini çekmekte, sonra yine masasının başına dönerek kalemi eline almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 1925 - 1939 yılları arasında Dışişleri Bakanlığını yapmış olan Arasın, kalın paltosunun içine gömülmüş, elinde bastonu ile dolaymayışını, şu sıralarda en çok yadırgayanlar, Bebekli balıkçılardır. İhtiyar diplomat, pek sokağa çıkmamakta, evinde sıcak şöminenin karşısındaki geniş koltukta kitap okumaktadır. Dikkatle okuduğu kitap, "Cezayir Tarihi"nin birinci cildir. Kitabın yazarı, yine Tevfik Rüştü Aras gibi bir eski diplomattır: Fuat Canım.

Arasın en çok sevdiği kitaplar tarih kitaplarıdır. Zira, eski diplomat Aras, Herriot'un "Ne kadar romantik olursak olalım, belirli bir yaştan sonra insanların en çok meşgul olacakları konu Tarihtir" sözüne hak verecek kadar ihtiyarlanmıştır.

Tevfik Rüştü Aras, 1890 yılında Yugoslavyanın Üsküp -şimdiki adıyla Skopje- şehrinde doğdu. Babası Üsküpte Ceza Reislığı yapmış olan Hasan Rüştü Beydir. Tevfik Rüştü, Üsküp İdadisinden sonra Nümune-i Terakki mektebini bitirdi. Babasının tayini üzerine geldikleri Beyrutta, Fransızların kurduğu Üniversiteye girdi ve Tıp Fakültesini bitirerek doktor oldu. Diploması mesleğine intisap edeceği aklının ucundan bile geçmeyen Tevfik Rüştü bey, hayata hekimlikle atıldı. Bu arada, o zamanki tedaris usulüne göre, Askerî Tıbbiyeyi de bitiren Tevfik Rüştü, bilâhare Parise gitti ve bir süre Paris'teki hastahanelerde çalıştı. Paris'teki çalışmalarını müteakip tekrar

yu'da dönen Tevfik Rüştü İzmirde yerleşti ve bu sırada tanıştığı Evliyazade ailesinden Maktûle hanımla evlendi, Evliyazade ailesi, Adnan Menderesin anne tarafından akraba bulunduğu ailedir. Tevfik Rüştü'nün bilfiil politikaya intisabı bu sıralara rastlamaktadır.

Genç doktor Tevfik Rüştü, İzmirde yayınlanmakta olan, İttihad ve Terakki Partisinin organı İttihad ve Sedat gazetelerinde makaleler yazmaya başladı ve böylece, kendi deyimiyile "poletika"ya girmiş oldu. İttihad ve Terakki Fırkasının 1909 kongresine İzmir delegesi olarak ka-

T. Rüştü Aras mahkeme koridorunda
baya geyin geliyor

Önce Tefvik Rüstü, İzmirden Üsküp Hilâli Ahmer Hastahanesine Başhekim olarak tayin edildi. Siyasi faaliyetine devam edebilmek için burada daha müsait bir ortam bulmuştu. Tefvik Rüstü Arasın başına bundan sonra, bir memurun başına gelenler geldi: Üsküpten Çanakale Hilâli Ahmer Hastahanesi Başhekimliğine, oradan da yeni teşkil edilen Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesi Hıfzıssıhha Şubesi Müdür Muavinliğine tayin edildi. Bu sırada Harbi Umumi başlamıştı. Askerî Tıbbiyeden diplomalı Tefvik Rüstü bey, Birinci ve Beşinci Kolordu Hıfzıssıhha Müşaviri olarak çalışmaya koyuldu.

Tefvik Rüstü Aras 1919 yılında Kuvey Milliye hareketine katıldı. Kuvey Milliye'nin Eskişehir ve Muğla teşkilatlarında çalıştı. Birinci B. M. Meclisine Muğla Mebusu olarak girdi. Diploması hayatı, Muğla Mebusu olmasından sonra başlayan Tefvik Rüstü bey, Lozan Andlaşmasını takiben pürüzlü meseleleri halletmek için kurulan "Ahali Mübadele Komisyonu"na başkanlık etti. Bu sahadada gösterdiği muvaffakiyet üzerine, 1925 yılında İzmir Mebusu-iken, Hariciye Vekâletine getirildi.

Tefvik Rüstü Aras 1939 yılına, kendi ifadesiyle Atatürk'ün ölümüne kadar bu vazifede kaldı. Hariciye Vekâletinden ayrıldıktan sonra Londra Büyük Elçiliğine tayin edilen Aras, 1942 yılına kadar bu görevde bulundu. 1942 de kendi arzusu ile emekliye sevk edildi. Bundan sonra resmen politikadan çekilmekle beraber, gazetelere yazılar yazmak suretile politika ile ilgisini devam ettirdi.

Tefvik Rüstü Arasın, Evliyazade Makbule hanımdan bir kızı vardır. Esmel adındaki kızı, Fatin Rüstü Zorlunun karısıdır. Fatin Rüstü Zorluyu çok seven kayınpederini en çok üzen hâdise, damadının asılmasıdır. Tefvik Rüstü Aras, ilk karısı Makbule hanımın vefatı üzerine, 1960 yılında Bahire hanımla evlendi. Hatıralarının büyük bir kısmını tamamlamış bulunan Arasın ailesine olan vasiyeti, hatıralarının ölümünden sonra yayımlanmasıdır. Ayrıca bir şart daha koymuştur: Hatıraları, ancak ailesinin ve vârislerinin "o günün siyasi şartlarına göre" uygun bulacakları bir zamanda neşredilecektir.

Tefvik Rüstü'nün bir de torunu vardır: Fatin Rüstü Zorlunun, geçen yıl evlenen kızı Sevim Zorlu. Tefvik Rüstü Aras, Boğaz gezintilerinin dışında, son olarak, damadı Fatin Rüstü Zorlunun haksız iktisap davası ile ilgili duruşmasına gitmek üzere evinden çıkmıştır.

Tefvik Rüstü Aras, kendini İnönü devri mağdurlarından saydığı için gerek Adnan Menderesle, gerekse Fatin Rüstü Zorlu ile olan yakın akrabalığı dolayısıyla D. P. idarecileri devrinde "Honore" edildi. 1951 yılında Filistin Mültecileri Komisyonunda Türkiye'yi temsil etti, daha sonra da, Rendi deyimiyle "poletika dışı" görevler aldı. Bu görevler arasında İş Bankası Meclisi Yönetim Kurulu üyeliği, Deniz Nakliyatı Meclisi Yönetim Kurulu Başkanlığı bulunmaktadır. Tabii bu vazifeler, dolgun "hakk-ı huzur" ücretine tâbidir.

1958 hâdiseleri dolayısıyla C. H. P. Grupunun dış politika konusunda verdiği bir önerenin müzakeresi sırasında İsmet İnönü'nün yaptığı konuşmaya Fatin Rüstü Zorlunun verdiği cevabı hatırlayanlardan bir kısmı, Zorlunun bu konuşmasında İnönü'yü "Niyon" meselesinde itham edişini yorumlarken, bunda Tefvik Rüstü Arasın siyasi görüşlerini bulduklarını ifadeden çekinmemişlerdir. Zira Niyon meselesinde Türk Hükümetinin tutumunun tayin edilisinde o günün Hariciye Vekili Tefvik Rüstü Aras ile Başvekil İsmet İnönü arasında büyük görüş ayrılıkları olduğunu bilmek için yakın zamanların siyasi tarihinden biraz nasiplenmiş olmak kâfidir. Fatin Rüstü Zorlu, C. H. P. iktidarı sırasında İnönü'yü Tefvik Rüstü Arasın görüşleriyle itham etmiştir. Tabii bu, Türkiye'nin dış politikadan en iyi anlıyan adamı İnönü'nün karşısına çıkmak için Zorlunun bir ara kayınpederinin "Tahle-i tedrisi"nden geçmiş olduğu zehabını uyandırmaya kâfi gelmiştir.

Şimdi hususi hayatında gayet sâkin günler geçirmekte olan Tefvik Rüstü Aras, her sabah muntazaman ka'kıp, kitapları ve hâtıratıyla uğraşmaktadır. Sabahları bütün gazeteleri okumak itiyadındadır. Gazeteler içinde en çok Safa Kılıçoğlunun Yeni Sabahını beğendiğini söyleyen Diplomat, mükemmel İngilizce ve Fransızca bildiği için, Avrupa gazetelerini de takip etmektedir.

Hayatı Değerlendiren YAPRAKLAR

Doğdu. Ulus gazetesi Yazı İşleri Müdürlerinden Beyhan Cenkçi ile Ayşe Cenkçinin bir kızları oldu. Bebeğe Mavisel adı verildi. Bebek, doğduğunda 3 kilo 250 gramdı. Cenkçi ailesinin bu, ilk çocuklarıdır.

Doğdu. AKİS'in operatörlerinden Şükrü Saydam ile Hatice Saydamın bir oğulları oldu. Bebeğe Sırrı adı verildi. Bebek doğduğunda 4 kilogramdı.

Nişanlandılar. İzmirin sevimli ve efendi futbolcularından eski Fenerbahçeli. Seracettin Kırklar ile Şafak Tanyeri nişanlandılar. İzmirdeki Hava Harb Okulunda yapılan nişan hayali eğlenceli geçti. Bilhassa kız ailesinin önceleri verdiği menfi cevap üzerine intihara teşebbüs eden Seracettin son derece neşelidi. Şafak Tanyeri ve Seracettin Kırklar ilk defa dünyaevine gireceklerdir.

Nişanlandılar. Ayşe Saraç ile Tasvir gazetesi Spor muhabirlerinden Odhan Baykara nişanlandılar. İkisi de ilk olarak dünyaevine gireceklerdir.

Nişanlandılar. Diyarbakır Milletvekili Refik Piriççiğlunun yeğeni Orhan Piriççiğlu ile Esin Ürfioğlu nişanlandılar. Esin Ürfioğlu 19, Orhan Piriççiğlu ise 29 yaşındadır. Gençler ilk defa dünyaevine gireceklerdir.

Öldü. Yıllarca futbolcu, hakem, yazar ve spiker olarak türk sporuna hizmet etmiş bulunan Sulhi Garan, ani bir kalb krizi sonunda öldü. Cenazesi Esentepe Gazeteciler Mahallesi'ndeki evinden kaldırılarak Opera Binası önünden Mithatpaşa Stadına götürüldü ve Beylerbeyindeki aile kabristanına defnedildi. Garan 46 yaşındaydı.

Öldü. -İzmirde- Metal T. Zorlunun karısı ve idare Meclisi Başkan Vekili M. Faik Üsküdarlı öldü.

Öldü. Eski hariciyecilerimizden Filruzan Maçuk Sezerin eşi D. İzzet Sezer öldü. Cenazesi, Edirnekapıdaki aile kabristanına defnedildi.

